

SADRŽAJ I SUŠTINA KOMANDOVANJA (UPRAVLJANJA) JEDINICAMA

Početak ove godine izašla je knjiga u kojoj grupa sovjetskih autora¹, na osnovu analize iskustava iz prošlih ratova, posleratnih vojnih vežbi i promena nastalih u načinima vođenja oružane borbe razmatra teoretske osnove komandovanja (upravljanja²) jedinicama, zatim probleme u toj oblasti i načine njihovog rešavanja. Iz I glave ove knjige donosimo, izvodno, njihove poglede na neka osnovna pitanja komandovanja (upravljanja).

Na početku autori ističu da suština upravljanja nije dovoljno rasvetljena ni u sovjetskoj ni u inostranoj literaturi. Definicije tog pojma su toliko različite da se, na prvi pogled, čini kao da se radi o različitim stvarima. Različito se tumači i sadržaj upravljanja. Tako neki u njega uključuju mere organa upravljanja ne samo u toku dinamike nekog procesa već i pri njegovom planiranju i organizovanju, tj. — u statici; drugi smatraju da planiranje (i organizovanje) ne ulazi u sadržaj tog pojma.

Definisajući pojam upravljanja autori prilaze oslanjajući se na metodologiju marksističko-lenjinističke teorije spoznaje. Po toj teoriji, za iznalaženje suštine nekog procesa treba prvo utvrditi njegovu formu i sadržaj, zatim ga raščlaniti na sastavne delove, posebno proanalizirati svaki deo, otkriti protivrečnosti među njima, pa pomoću sinteze objediniti ceo proces, naći u njemu glavno i opšte, teoretski ga uopštiti, izvući naučno zasnovane zaključke i proveriti ih u praksi. Polazna osnova za istraživanje mora biti praksa, jer se nikakva naučna teorija ili definicija ne može izmisliti, već jedino izvući iz postojeće stvarnosti.

Po formi (vanjskom izražaju) svako upravljanje u dinamičkom sistemu, prema kibernetici, jeste poseban vid delatnosti organa upravljanja, koji se sastoji u određivanju cilja i načina dejstava objekta upravljanja³, kao i uticanja na njega da bi se postigao taj cilj. Proces upravljanja se pojavljuje kao proces uređivanja sistema, tj. njegovog dovođenja u sklad sa objektivnim zakonitostima koje dejstvuju u datoj sredini. Glavni i ko-

¹ D. A. Ivanov, V. P. Saveljev i P. V. Šemanski: „Основы управления войсками”, Военное издательство Министерства обороны СССР, Москва — 1971.

² Sovjetski autori u ovom delu upotrebljavaju termin *upravljanje*, bilo da se radi o upravljanju jedinicama ili drugim procesima. U ovom prikazu, shodno našoj terminologiji, upotrebljavaće se termin *komandovanje*, kada se upravljanje na to odnosi, odnosno termin *upravljanje*, kada se ta funkcija ne odnosi na komandovanje.

³ Pod objektom upravljanja se podrazumeva ne samo neki predmet (mašina) već i živi organizam, svaki čovek (subjekt), kolektiv ljudi i sl.

načan cilj tog procesa jeste optimalizacija rada celog sistema, tj. dobijanje što je moguće veće koristi uz najmanje napore i utroške materijalnih sredstava.

Po *sadržaju* svako upravljanje je informacijski proces, koji obično sadrži sledeće operacije (funkcije, mere) organa upravljanja: dobijanje potrebne početne informacije o objektu upravljanja i sredini koja ga okružuje (informacija stanja), donošenje odluke (obrada i preobražaj informacije stanja) i postavljanje zadatka objektu upravljanja (predaja komandne informacije). Pri izvođenju tih operacija obrazuje se svojevrsan zatvoreni ciklus (*šema 1*), u kome se nalaze: organ upravljanja, objekat upravljanja i kanali upravne i obratne veze koji ih povezuju.

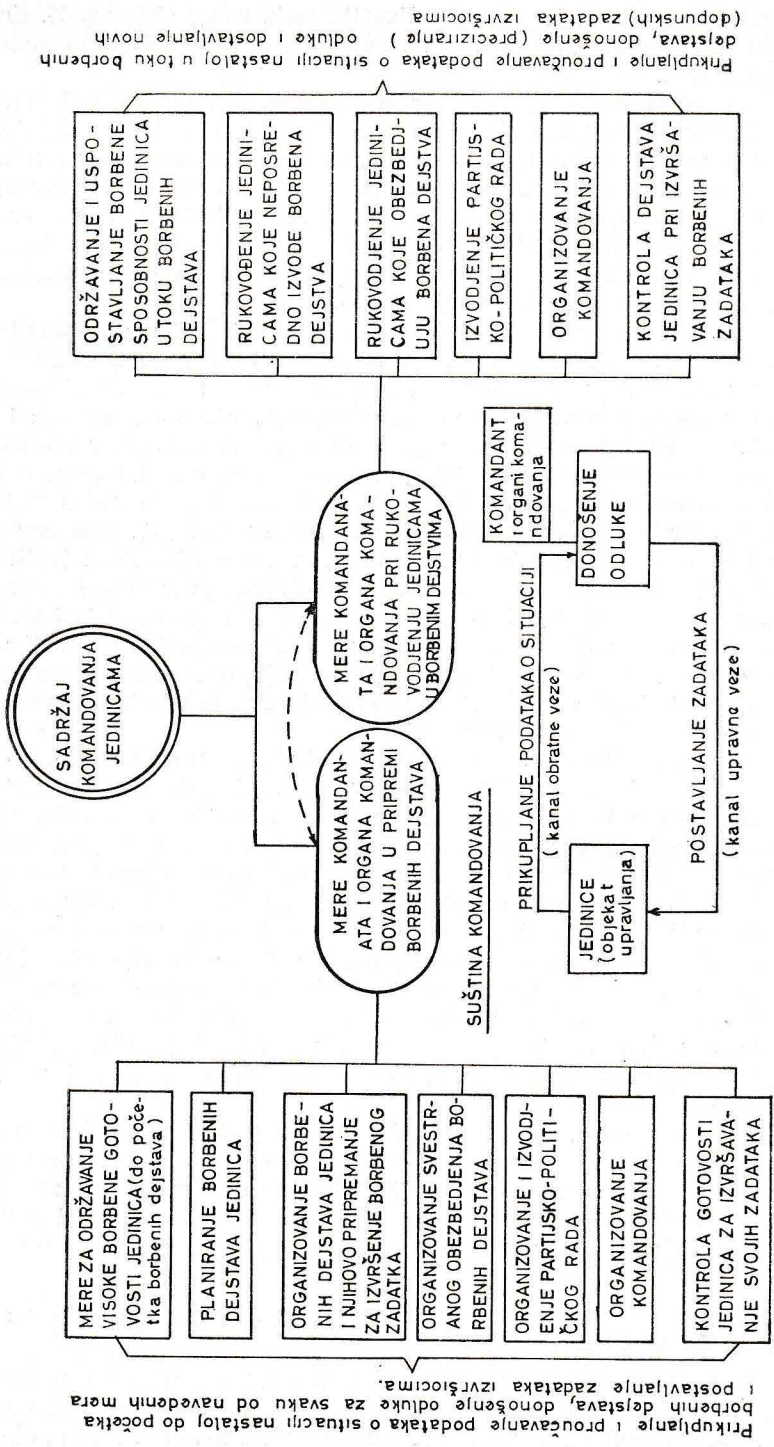
Sadržaj procesa upravljanja najlakše je shvatiti ako se on analizira od zadnjeg stadija, tj. od momenta kada organ upravljanja, preko kanala upravne veze, predaje objektu upravljanja komandnu informaciju — postavlja mu zadatak u vidu zapovesti, naređenja, komande, signala i sl., čime usmerava njegova dejstva i prinuđava ga da postupa na određen način, u označeno vreme i tamo gde je to nužno. No, postavljanjem zadatka (izdavanjem komande) sadržaj procesa upravljanja se ne iscrpljuje, jer organ upravljanja prethodno mora da donese odluku, tj. da odredi cilj dejstva i način njegovog postizanja. I dalje, za donošenje realne (optimalne) odluke potrebno je raspolagati odgovarajućom početnom informacijom, tj. podacima o stanju i mogućnostima objekta upravljanja i sredini koja ga okružuje, posebno o faktorima koji negativno utiču na postizanje određenog cilja. Dobijanjem informacije o stanju upravo i počinje svaki proces upravljanja. Zato je obratna veza, kojom se dobija ta informacija, jedan od najvažnijih principa upravljanja.

Proces upravljanja ima navedeni sadržaj ne samo u statici — pri organizovanju dejstava objekta upravljanja, već i u dinamici — u toku izvršavanja postavljenog zadatka. Ovde organ upravljanja, neprekidno ili povremeno, dobija preko kanala obratne veze novu informaciju o stanju, prati uslove u okolini objekta upravljanja, kao i uslove njegovog dejstva; u slučaju da ta dejstva odudaraju od određenog cilja, organ upravljanja precizira raniju odluku ili (pri nagloj promeni uslova) donosi potpuno novu, i preko kanala upravne veze postavlja dopunski ili novi zadatak. Te operacije se ponavljaju sve do postizanja cilja dejstava. Prema tome, proces upravljanja ima jako izražen ciklusni karakter. Ako se razmatra sa stanovišta kibernetike, njegovu osnovu čini ciklus informacija, tj. prijem, čuvanje, obrada (preobražaj u procesu donošenja odluke) i predaja informacije.

U zaključku ovog odeljka autori iznose da pod upravljanjem, u najopštijem značenju te reči, treba shvatiti proces — po cilju usmerenog delovanja — organa upravljanja na objekat upravljanja; taj proces sadrži dobijanje početne informacije, donošenje odgovarajuće odluke i postavljanje objektu konkretnog zadatka.

SPECIFIČNOSTI UPRAVLJANJA JEDINICAMA — KOMANDOVANJE, NJEGOVA SUŠTINA I SADRŽAJ

Pri razmatranju ovog pitanja autori se opet oslanjaju na pomenutu teoriju spoznaje, te putem analize i sinteze procesa oružane borbe određuju mesto komandovanja u njemu. Bez obzira na to što je oružana borba

Sema 1 — Zatvoreni ciklus upravljanja

jedinstven i veoma složen proces, detaljnom analizom mogu se izdvojiti njih, uzajamno povezani, delovi (komponente).

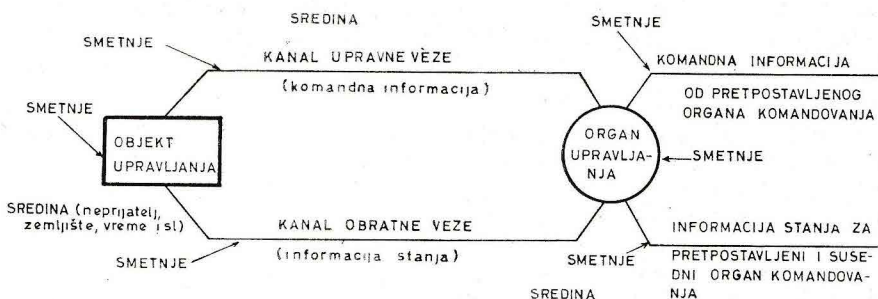
Prvi deo čine dejstva jedinica čiji vojnici neposredno vode borbu s neprijateljem, tj. uništavaju ga vatrom i udarom (motostreljačke, tenkovske, raketne, artiljerijske i druge jedinice).

Drugi deo — dejstva specijalnih jedinica (inžinjerijskih, ABHO, veze, sanitetskih i dr.), koje samo u krajnjoj nuždi stupaju u borbu s neprijateljem, a osnovni im je zadatak da svestrano obezbede borbena dejstva jedinica koje neposredno vode borbu.

Treći deo opšteg procesa oružane borbe sačinjava komandovanje jedinicama. Njega ostvaruju komandanti (komandiri) uz pomoć štabova, načelnika rodova (službi) i političkih radnika, a on se završava na ljudima koji upravljaju tehnikom i neposredno izvršavaju borbeni zadatak.

Prema tome, u opštem procesu oružane borbe komandovanje jedinicama, po formi, predstavlja određenu delatnost komandanata i organa komandovanja. Ta delatnost se suštinski razlikuje od dejstava samih jedinica (objekta upravljanja) i zahteva posebna znanja, postupke i metode rada, kao i primenu specijalnih sredstava za komandovanje.

Analizirajući sadržaj komandovanja, autori ističu da je on veoma složen i raznovrstan, što proističe iz složenosti strukture jedinica i karaktera borbenih dejstava. Komandovanje obuhvata mnoštvo mera (funkcija) koje sprovode organi komandovanja. Uobičajeno je da se one dele na dve velike grupe (šema 2): mere u pripremi borbenih dejstava (u statici) i mere u toku izvođenja borbenih dejstava (u dinamici). Autori napominju da je takva podela veoma uslovna i može se prihvatiti samo radi lakšeg proučavanja. U praksi, te mere su veoma slične po sadržaju i često se sprovode istovremeno.

Šema 2 — Sadržaj i suština komandovanja

MERE U PRIPREMI JEDINICA ZA BORBENA DEJSTVA

a) *Obezbeđenje stalne borbene gotovosti jedinica*, kako u vreme mira tako i pri izvođenju borbenih dejstava. Ono se ostvaruje sprovođenjem mnogih mera, pri čemu komandant prikuplja i proučava podatke o stanju borbene gotovosti potčinjenih mu jedinica i, na osnovu toga, donosi odluku i određuje zadatke izvršiocima. To je osnovni postupak i sadržan je u svakoj meri koja se preduzima, još pre prijema borbenog zadatka, radi održavanja borbene gotovosti jedinica.

b) *Planiranje borbenih dejstava jedinica* otpočinje donošenjem komandantove odluke, koja predstavlja najvažniji i najodgovorniji akt u celokupnom procesu komandovanja. Odluka sadrži određene ciljeve i načine dejstava jedinica koje neposredno vode borbu s neprijateljem.

Pri donošenju odluke komandant, uz pomoć organa komande, proučava borbeni zadatak dobijen od pretpostavljenog starešine, prikuplja i proučava podatke o situaciji, vrši potrebne proračune i, na osnovu toga, formira zamisao dejstava i određuje borbene zadatke potčinjenim jedinicama, način organizovanja sadejstva i komandovanja.

Odluka komandantova sadrži najvažnija pitanja planiranja. Zbog toga ona predstavlja osnovu, skelet predstojećeg plana borbenih dejstava. No, donošenjem odluke planiranje se ne završava. U toku daljeg rada štab i načelnici rodova (službi), na osnovu odluke i pod neposrednim rukovodstvom komandanta, razrađuju i konkretizuju pojedina pitanja, analiziraju razne varijante toka predstojećih dejstava i iznalaze najcelishodniji način izvršenja borbenog zadatka, zasnivajući sve to na potrebnim proračunima. Na taj način oni sastavljaju model i zamišljaju tok borbenih dejstava, imajući u vidu očekivana protivdejstva neprijatelja. Pri tome znatnu pomoć mogu da pruže računске mašine, mrežni grafikoni i matematički metodi modeliranja borbenih dejstava, posebno pri određivanju najpogodnijeg grupisanja svojih snaga.

Planiranje borbenih dejstava nije svojstveno samo operativnom komandovanju, već svakom, pa i taktičkom. Međutim, treba razlikovati plan kao stvaralački izražaj modela predstojećeg borbenog dejstva od plana kao dokumenta. Poseban dokument za to ne mora ni da postoji, ali plan mora, jer se bez njega ne mogu organizovano izvoditi borbena dejstva. Rezultati stvaralačkog rada pri planiranju borbenih dejstava na taktičkom nivou najčešće se pamte ili nanose na radne karte i u beležnice. U radnoj beležnici obično se vrše razni proračuni, a karta služi kao osnovni dokument i predstavlja svojevrstan model predstojećih borbenih dejstava, oformljen u vidu dokumenta.

c) *Organizovanje borbenih dejstava* je sledeća funkcija komandovanja, koja se izvodi na osnovu odluke komandanta i razrađenog plana dejstva. Planiranje i organizovanje su međusobno tesno povezani i često se vremenski podudaraju, naročito u toku borbenih dejstava. Radi uštede u vremenu, komandant i štab mogu još u toku donošenja odluke, ne čekajući oformljenje plana, davati parcijalne zadatke jedinicama u vezi s pitanjima o kojima je doneta definitivna odluka. No, to ne znači da se proces donošenja odluke i planiranje uklapaju u pojam organizovanja borbenih dejstava jedinica. U procesu planiranja komandant i štab još ništa ne organizuju, jer nemaju posla sa jedinicama već sa raznim informacijama.

Sušтина organizovanja borbenih dejstava sastoji se u obezbeđenju organizovanog izvršavanja odluke. Pri tome organi komandovanja sada nemaju više posla sa informacijama, već sa konkretnim, materijalnim objektima. Na taj način odluka dobija svoje materijalne izvršioce.

Organizovanje borbenih dejstava jedinica obuhvata, pre svega, dostavljanje donete odluke do izvršilaca, tj. postavljanje jedinica koje neposredno vode borbu s neprijateljem konkretnih borbenih zadataka.

Sastavni deo, i jedan od najvažnijih, u toku pripreme borbenih dejstava predstavlja organizovanje sadejstva. Osnova sadejstva određuje se samom odlukom, a usaglašenost dejstava jedinica po cilju, vremenu i mestu postiže se, u prvom redu, postavljanjem konkretnih borbenih zadataka jedinicama. Međutim, to može biti nedovoljno, pa je korisno jedinicama davati i dopunska uputstva o načinima usaglašavanja dejstava pri izvršavanju zajedničkog borbenog zadatka. Komandant i štab su dužni da se pitanjima organizacije sadejstva bave neprekidno i uporedo sa drugim merama komandovanja.

d) *Organizovanje svestranog obezbeđenja borbenih dejstava* je sledeća funkcija organa komandovanja u toku njihove pripreme. Pri tome su objekat upravljanja jedinice koje neposredno ne izvode borbeno dejstvo, već ih svestrano obezbeđuju, stvarajući povoljne uslove za izvršavanje borbenog zadatka. U savremenim armijama u osnovne vidove obezbeđenja borbenih dejstava ubraja se: izviđanje, zaštita od dejstva oružja za masovno uništavanje, neutralisanje neprijateljevih radio-elektronskih sredstava, maskiranje, osiguranje; zatim, inženjersko, pozadinsko (intendantsko, tehničko, sanitetsko), topografsko-geodetsko i hidro-meteorološko obezbeđenje.

Za svako od navedenih vidova obezbeđenja komandanti i organi komandovanja, pre nego što postave zadatke izvršiocima, na osnovu uputstava pretpostavljenog i donete odluke za dejstvo, prikupljaju i proučavaju podatke o situaciji i donose odluku za odgovarajući vid obezbeđenja. S obzirom na to da se tako radi u praksi, autori se zalažu za to da donošenje odluke, i to ne samo za borbeno dejstvo (kao glavne mere), već i za sve vidove obezbeđenja borbenih dejstava, nađe mesto i u teoriji. Pri tome, ako komandant nema vremena, pravo na rešavanje pitanja obezbeđenja treba da prenese na načelnika štaba ili odgovarajućeg načelnika roda (službe), uza svoju konačnu saglasnost.

U grupu mera za pripremu borbenih dejstava autori još ubrajaju i sledeće funkcije komandanta i organa komandovanja: organizovanje i izvođenje partijsko-političkog rada, naučnu organizaciju procesa komandovanja, mere osiguranja i kontrolu gotovosti jedinica za izvršavanje dobijenih borbenih zadataka.

MERE U TOKU IZVOĐENJA BORBENIH DEJSTAVA

Po svom sadržaju ove mere (*šema 2*) imaju mnogo zajedničkog sa onima iz prve grupe, koje se sprovode u pripremi borbenih dejstava, a vremenski se često vrše uporedo. Tako se, na primer, i u toku borbenih dejstava sprovode mere za održavanje borbene gotovosti jedinica, samo se one ovde sastoje, uglavnom, u tome da se jedinice sačuvaju od velikih gubitaka i uspostavi njihova borbena sposobnost u slučaju da neprijatelj upotrebi nuklearno oružje i druga sredstva za masovno uništavanje.

Komandovanje jedinicama u toku izvođenja borbenih dejstava, kako onima koje neposredno vode borbu tako i onima koje njihova dejstva obezbeđuju, sastoji se u prikupljanju i proučavanju podataka o situaciji, dopunjavanju prvobitne ili donošenju sasvim nove odluke, postavljanju dopunskih (novih) zadataka jedinicama, održavanju neprekidnog sadejstva i kontrole izvršavanja zadataka.

Bez obzira na sličnost mera komandovanja u pripremi (statici) i u toku borbenih dejstava (dinamici), među njima postoje i suštinske razlike, koje se sastoje, uglavnom, u različitim uslovima u kojima se ostvaruje komandovanje. Od tih razlika autori navode nekoliko važnijih.

Pri izvođenju borbenih dejstava uz obostranu primenu raketno-nuklearnog oružja, potčinjene jedinice se mogu naći u veoma teškoj situaciji, a time i komandovanje. U tim uslovima od odlučujućeg značaja je sposobnost komandanata i oficira organa komandovanja da spreče rasulo i paniku i da u rukama održe ljude, da brzo i uspešno uspostave borbenu sposobnost jedinica, da donošenjem smelih odluka i njihovim upornim sprovođenjem nađu izlaz iz nastale situacije. Svi pozitivni kvaliteti komandanata i drugih starešina ovde dolaze više do izražaja nego u pripremi borbenih dejstava.

U toku borbenih dejstava sasvim drukčiji aspekt dobija za komandovanje i elementat vreme. Situacije se često i naglo menjaju, dobijeni podaci brzo zastarevaju, a donete odluke se moraju u kratkom roku dostavljati jedinicama. Vreme postavlja posebno oštre zahteve pred komandante i štabove prilikom rukovođenja borbom protiv neprijateljevog nuklearnog oružja i njegovih vazdušnih ciljeva.

Složeniji su uslovi u toku borbenih dejstava i za održavanje neprekidnosti i sigurnosti komandovanja, tj. za održavanje neprekidne veze sa jedinicama i ispoljavanje uticaja na tok događaja.

Prema savremenim gledištima, navedene teškoće mogu se uspešno savladati daljim usavršavanjem tehničkih sredstava za komandovanje, u prvom redu onih koja obezbeđuju automatizaciju procesa komandovanja, kao i poboljšanjem organizacijske strukture, obučenosti i metoda rada organa komandovanja.

Prema tome, zaključuju autori, u opštem procesu oružane borbe komandovanje, po svojoj formi, predstavlja usmerenu delatnost komandi, oficira štabova, načelnika rodova (službi) i političkih radnika, a njegov sadržaj čini veliki i složen kompleks mera koje organi komandovanja organizuju (i sprovode) u pripremi borbenih dejstava i usmeravanju napora jedinica za uspešno izvršavanje borbenog zadatka.

Bez obzira na mnoštvo različitih mera koje se preduzimaju u procesu komandovanja, mogu se izdvojiti suštinski i trajni procesi, koji se uvek ponavljaju, a to su: prikupljanje i proučavanje podataka o situaciji, donošenje odluke i dostavljanje zadataka izvršiocima.

Na kraju ovog odeljka autori daju sledeću definiciju komandovanja: »Komandovanje jedinicama je svrsishodna delatnost komandanta, štaba i drugih organa komandovanja u pripremi borbenih dejstava i usmeravanju napora jedinica za uspešno izvršavanje borbenog zadatka, i to pribavljanjem i proučavanjem podataka o situaciji, donošenjem odgovarajuće odluke i dostavljanjem zadataka izvršiocima.«

MESTO KOMANDOVANJA JEDINICAMA U OPŠTOJ TEORIJI RATNE VEŠTINE

Pravilno shvatanje položaja, suštine i specifičnosti komandovanja jedinicama omogućuje, sem rešavanja čisto praktičnih zadataka, da se odrede uloga i mesto komandovanja jedinicama u opštoj teoriji ratne

veštine, da se pravilno organizuju sistem komandovanja i priprema kadrova i reše mnogi tehnički problemi. Posebno se to odnosi na problem automatizacije sistema komandovanja.

Najvažniji akt u procesu komandovanja jedinicama jeste donošenje komandantove odluke. Po svom karakteru, to nije samo sinteza količinskih podataka, već viši stepen stvaralaštva i intuicije, iznalaženja načina da se neprijatelj pobedi ne samo snagom oružja već i razuma. To se i u savremenoj etapi razvoja nauke i tehnike ne može zameniti nikakvim matematičkim modelom. Istina, pomoću matematičkih modela, mrežnih grafikona i elektronskih računara mogu se stvoriti tačnije količinske veze i komandovanje učiniti operativnijim i efikasnijim. Međutim, nikakva automatizacija, niti najsavršenija tehnička sredstva i matematički metodi upravljanja ne mogu sami da reše ogromne zahteve koji se postavljaju pred komandovanje. To mogu učiniti samo ljudi koji stvaralački misle i savršeno vladaju savremenom tehnikom i metodima komandovanja. Autori smatraju da je problem automatizacije komandovanja, u suštini, tehnički problem, a da je potpuna automatizacija sistema komandovanja, posebno u kopненоj vojsci, još uvek neizvodljiva.

Iz navedenog autori izvlače zaključke da se glavni zadatak ratne veštine, u savremenoj etapi razvoja nauke i tehnike, sastoji u tome da u opštem sistemu komandovanja jedinicama razumno raspodeli funkcije između tehničkih sredstava i organa komandovanja, imajući u vidu da u tome najvažnija i odlučujuća uloga pripada znanju i mišljenju čoveka. Za uspešnu razradu tog pitanja nužna su temeljna naučna istraživanja, kojima treba da se bavi posebna grana ratne veštine — teorija komandovanja jedinicama — koja bi krčila put praksi. Objekt njenog istraživanja bila bi praktična delatnost organa komandovanja u rukovođenju jedinicama, a njen predmet — otkrivanje zakonitosti u procesu komandovanja. Takvu teoriju, po mišljenju autora, kibernetika ne može da zameni. Oni predlažu da teorija komandovanja jedinicama u svoj sadržaj uključi nekoliko odeljaka.

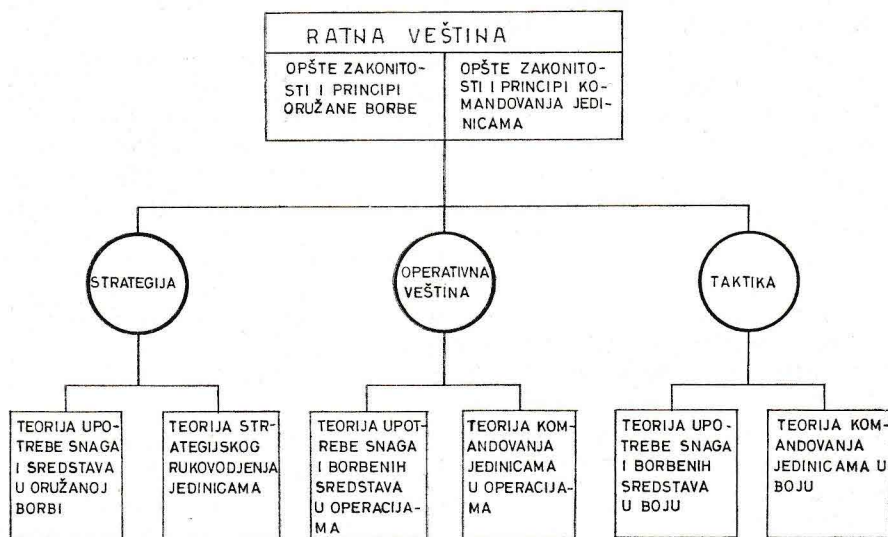
Prvi odeljak bi sadržavao opšta teorijska pitanja, a to su: forma, sadržaj i suština komandovanja jedinicama i njegovo mesto u teoriji vojne nauke i ratne veštine; opšte i posebne zakonitosti procesa komandovanja (koje se odnose na vidove oružanih snaga i rodove, specijalne strategijske, operativne i taktičke jedinice); tendencije u razvoju teorije i prakse komandovanja; savremeni zahtevi i principi komandovanja; uzajamna povezanost teorije komandovanja jedinicama sa drugim naukama (filozofijom, političkom ekonomijom, sociologijom, kibernetikom, matematikom, opštom psihologijom, ergonomijom i dr.) i iskorišćavanje dostignuća tih nauka u praksi komandovanja; izučavanje teorije i prakse komandovanja jedinica u inostranim armijama.

Drugi odeljak sadržavao bi strukturalno-organizacijska pitanja: principe organizacije sistema komandovanja; sastav, prava i dužnosti organa i pojedinih lica, kao i njihove međusobne odnose u sistemu komandovanja; principe izbora i raspoređivanja rukovodećih kadrova; sistem komandnih mesta, njihovu namenu, sastav, raspored i premeštanje; organizaciju veze sa jedinicama.

Treći odeljak bi obuhvatao tehnička pitanja: namenu tehničkih sredstava komandovanja i zahteve koji se pred njih postavljaju; mogućnosti i

perspektive mehanizacije i automatizacije procesa komandovanja; optimalnu kombinaciju mogućnosti čoveka i tehnike u sistemu komandovanja. Pri tome se ima u vidu kompleksno istraživanje i usavršavanje raznih tehničkih sredstava komandovanja (veze, za obradu podataka, za izradu dokumenata, komandno-štabnih vozila, opreme štabova i dr.).

Najzad, sadržaj *četvrtog odeljka* teorije komandovanja jedinicama obuhvatao bi pitanja koja se odnose na stil i metod rada komandanata i organa komandovanja u praksi, i to u različitim uslovima borbene situacije i pri upotrebi kako postojećih tako i perspektivnih tehničkih sredstava komandovanja, matematičkih metoda, mrežnih grafikona i sl. U ovom odeljku bi se morala dati precizna i naučno obrazložena uputstva o tome: ko, šta, kada, gde i kako treba da radi u procesu komandovanja, počev od proučavanja dobijenog zadatka pa do rukovođenja jedinicama u toku borbenih dejstava.

Šema 3 — Mesto teorije komandovanja jedinicama u opštoj teoriji ratne veštine

Kao što se vidi, pitanja kojima treba da se bavi teorija komandovanja jedinicama su veoma obimna, složena i važna. Autori smatraju da ih je veoma teško i gotovo nemoguće izučavati istovremeno sa ostalim pitanjima ratne veštine. Zbog toga su oni mišljenja da ratna veština u celini i njeni sastavni delovi (strategija, operativna veština i taktika) treba da sadrže, s jedne strane, teoriju upotrebe snaga i sredstava u oružanoj borbi, operaciji i boju (njihovu organizaciju, namenu, naoružanje, mogućnosti, zakonitosti i principa dejstava itd.), a s druge — teoriju komandovanja jedinicama, koja bi rasvetljavala put praksi (šema 3). Obe te teorije su tesno povezane, pri čemu ona prva zauzima glavno mesto. Zbog toga nikakva veštačka podela među njima ne može da postoji, a njihovim po-

sebnim istraživanjem i izučavanjem ogromno bi se koristilo praksi. Teorija komandovanja objektivno već postoji. Reč je o njenom daljem razvoju i oformljenju u posebnu granu vojne nauke.

Autori se zalažu za to da se teorija komandovanja jedinicama izučava dublje i svestranije, nego što se to sada čini, kako u obuci starešina u trupi tako i u vojnim školama. Pri tome treba izbegavati mešanje različitih predmeta (objekata) spoznaje i ne dopustiti da se pitanja komandovanja izučavaju »usput« sa pitanjima borbene upotrebe rodova vojske, jer takav metod neizbežno dovodi do površne obrade obeju grupa pitanja.

Marksističko-lenjinistička teorija spoznaje, kao i pedagogija i psihologija, preporučuju da se pri izučavanju bilo kog složenog procesa, on prvo raščlani na elementarne delove, svaki od njih posebno proanalizira, sačine odgovarajući zaključci, pa tek potom pristupi izučavanju procesa u celini, izvrši njegova sinteza. Primenjujući takav način izučavanja jednog složenog procesa, kao što je savremeni združeni boj, dolazi se do zaključka da taj proces još od samog početka treba raščlaniti na sastavne delove i tako ih izučavati. Ovi delovi su borbena dejstva samih jedinica i delatnost komandanata i štabova pri komandovanju jedinicama, sa njihovim specifičnim postupcima, načinima i metodima rada.

Da bi potkrepili predloženu podelu teorije ratne veštine na dve grane, autori predlažu da bi pri izučavanju sa oficirima borbenih dejstava bataljona u napadu, teme početnih lekcija i grupnih zanimanja mogle da budu: karakter i principi izvođenja savremenog napada; sastav i borbene mogućnosti jedinica bataljona i sredstava ojačanja u napadu; uslovi i načini prelaska bataljona u napad; sadržaj (taktički) odluke komandanta bataljona za napad; postupnost pri uništavanju neprijatelja; način iskorišćavanja rezultata nuklearnih udara; izbor pravca glavnog udara; postrojanje borbenog poretka bataljona; sadržaj borbenih zadataka jedinica i sredstava ojačanja bataljona; način održavanja sadejstva između jedinica; dejstva jedinica bataljona u toku napada.

Prema mišljenju autora, sve navedene teme treba obrađivati u najrazličitijim uslovima i najsloženijim situacijama. Analogno tome trebalo bi izučavati i ostale vidove borbenih dejstava bataljona ili drugih jedinica.

Naporedo sa obradom navedenih tema oficiri treba, prema posebnom programu, da izučavaju veštinu komandovanja jedinicama. Pri tome, teme lekcija i grupnih zanimanja mogle bi da budu, na primer, ove: suština, sadržaj i principi komandovanja; zahtevi koji se postavljaju pred komandovanje i načini njihovog izvršavanja; sistem komandovanja (sastav organa, komandnih mesta i sistema veze, uloga i zadaci komandanta i štaba prilikom komandovanja); tehnička sredstva i osnovi automatizacije komandovanja; načini dobijanja borbenog zadatka od pretpostavljenog; organizovanje rada komandanta i štaba po dobijanju borbenog zadatka i metod njegovog proučavanja; načini prikupljanja i analize podataka o situaciji i izvršenju proračuna, uz upotrebu računске tehnike; metod donošenja odluke i planiranja borbenih dejstava; način organizovanja i izvođenja komandantskog izviđanja; oformljenja donete odluke u odgovarajućim dokumentima; načini dostavljanja zadataka jedinicama i organizacije sadejstva; rad komandanta i štaba pri organizovanju obezbeđenja

borbenih dejstava; organizovanje komandnih mesta, veze i osiguranja; organizovanje kontrole gotovosti jedinica za borbu; metodi i načini rada komandanta i štaba pri komandovanju jedinicama u toku borbenih dejstava.

I ove teme treba obrađivati sa oficirima u različitim uslovima i situacijama, uz primenu savremenih i perspektivnih sredstava komandovanja.

Tek posle ove obuke oficira može se pristupiti kompleksnoj obradi pitanja iz obeju navedenih grupa, u vidu rešavanja kratkih taktičkih zadataka, ratnih igara, komandno-štabnih trenaza i vežbi, kao i vežbi sa jedinicama. Praksa pokazuje, zaključuju autori, da zanemarivanje tog elementarnog zahteva pedagogije dovodi do negativnih rezultata.

G. V.